

οἱ σύγχρονοι τούτων, ὡς ὁ ἐκ Σύρου Φερεκύδης καὶ ὁ μαθητὴς τούτου Πυθαγόρας, Θεόγνης ὁ Μεγαρεὺς, Ἐπιμενίδης ὁ Κνώσσιος, Σιμωνίδης ὁ Κεῖος, Φωκυλίδης ὁ Μιλήσιος, καὶ ὁ ἐκ Φρυγίας Ἐπίκτητος πολὺ τῶν ἄλλων νεώτερος, πλὴν οὐχὶ καὶ κατώτερος, ἂν καὶ ἡ τύχη τὸν κατεδίκασεν εἰς τὴν νεότητά του νὰ γίνῃ δοῦλος τοῦ Ἐπαφροδίτου, ὑπασπιστοῦ τοῦ Νέρωνος. Ὁ μεταγενέστερος οὗτος φιλόσοφος εἰς ἕκτακτον μεγαλοφυΐαν καὶ εὐγένειαν αἰσθημάτων, ἐπεσύναναπτε καὶ τοιαύτην ἀγνότητα ἠθῶν, ἣτις τὸν καθίστανεν ἄξιον τύπον μιμήσεως παντός εὐαισθήτου καὶ τιμίου ἀνδρός. Εἰς τὸ θεῖον καὶ ἀθάνατον τούτου Ἐγχειρίδιον, ὀφείλει ὁ αὐτοκράτωρ Ἀντωνῖνος τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖόν του, καὶ ὁ Πασχάλης τὰ σοφὰ ἀποφθέγματατά του.

Συνέγραψε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης περὶ Παροιμιῶν, καὶ ἀκολούθως οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Θεόφραστος καὶ Κλέαρχος, πλὴν δυστυχῶς τὰ ἔργα των ταῦτα δὲν μᾶς διεσώθησαν. Ὁ Συνέσιος μόνον ἀναφέρει τὴν περὶ γνωμικῶν καὶ παροιμιῶν ἰδέαν τοῦ Ἀριστοτέλους. « Παλαιᾶς φιλοσοφίας ἐν ταῖς μεγίσταις ἀνθρώπων φθοραῖς ἀπολομένης ἐγκαταλείμματα, περὶ ἧς ἰσχυρῶς διὰ συντομίαν καὶ δεξιότητα. » Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Καῖσαρ Αὐγουστος ἀναγινώσκων τοὺς καλητέρους συγγραφεῖς, ἀντέγραψε ὅλα αὐτῶν τὰ γνωμικά, ὅσα ἐχρησίμευον πρὸς διακάνονισιν τῶν χρηστῶν ἠθῶν. Διένεμε δὲ ἐξ αὐτῶν ἀντίτυπα πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς του, τοὺς Διοικητὰς τῶν Ἐπαρχιῶν, καὶ τὰς Ἀρχὰς τῆς Ῥώμης καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων.

Ἡ τῶν γνωμικῶν τούτων διδασκαλία, δὲν ἦτον ὡς ἐκείνη τῶν Ἀσιασῶν ἐθῶν ἣτις περιεσφρέφετο εἰς θρη-

σκευτικὰ κυρίως καὶ ἠθικὰ ἀντικείμενα. Οἱ γνωμικοὶ τῆς Ἑλλάδος σοφοὶ ἐδίδασκον προπάντων ἰδιωτικὰς καὶ δημοσίας ἀρετὰς, δι' ὧν ἐνεφύτευον τὰς ἠθικωτέρας διαθέσεις, ἐνέπνεον τὰ ὑψηλότερα φρονήματα, καὶ ἐνεστέρνιζον τὸν γενναϊότερον πατριωτισμόν. Αὐτοὶ ἐδόξαζον καὶ ἐπίστευον σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τινα ἐκ τῶν κυριωτέρων δογμάτων τοῦ μεταγενεστέρου Χριστιανισμοῦ, ὡς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ἴδου πῶς ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν ὁ Φωκυλίδης.

- « Καὶ τάχ' δ' ἐκ γαίης ἐλπίζομεν εἰς εἶδος ἐλθεῖν
- » Λείψκ' ἀποιχομένων, ὀπίσω δὲ θεοὶ τελέθονται.
- » Ψυχὰ γὰρ μένουσι ἀκήρισι ἐν φθιμένοισι.
- » Πνεῦμα γὰρ ἐστὶ θεοῦ, χρῆσις θνητοῖσι καὶ εἰκῶν. »

Ἀπασαὶ αἱ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων τούτων ἐκφερόμεναι γνώμαι, ἐσέβοντο παρὰ πάντων καὶ ἀπεδέχοντο, ὡς θεῖαι ἀλήθειαι καὶ θρησκευτικὰ δόγματα, διότι καὶ οἱ πρεσβεύοντες αὐτὰς σοφοὶ ἐπολιτεύοντο κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν σημασίαν αὐτῶν, καὶ ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν συγχρόνων των ὡς ὄντα ἀνώτερα καὶ προνομοιοῦχα, δι' ὧν ὠμίλουν καὶ ἐθέσπιζον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θεοί. Ὁ μέγας οὗτος πρὸς αὐτοὺς σεβασμὸς, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ὑπεροχῆς καὶ ἀξίας των, καὶ ἡ συστολή καὶ μετριοφροσύνη τῶν ἄλλων, συνέτεινον καὶ εἰς τὴν παραδοχὴν τῶν λόγων των, καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων τότε χρηστῶν ἠθῶν, δι' ὧν τοσοῦτον ἐκλείσθη ἡ ἀρχαιότης, καὶ ἐχρημάτισε μέχρι τοῦδε ἀμιμητόβιος.

Τοιοῦτου εἶδους σοφαὶ γνωμολογίαι ὑπάρχουν πολλαί, διεσπαρμέναι εἰς τὰ μεταγενέστερα τῶν ἀρχαίων, καὶ ἰδίως τὰ τῶν ποιητῶν ἑξοχα ἔργα. Τὸ διαπεραστικὸν πνεῦμα τῆς ποιήσεως καὶ ἡ ἔμμετρος

ταύτης γλώσσα, ἦταν φαίνεται ἀρμοδιώτερα πρὸς τὴν κατάληψιν καὶ Λακωνικὴν σύνθεσιν τοιούτων γνωμῶν. Τὰ ἐκ τοιοῦτου ὁμως πολυτίμου θησαυροῦ πλουσιώτερα καὶ διδακτικώτερα εἶναι τὰ ἀριστουργήματα τῶν τριῶν ἀρχαίων Τραγωδοποιῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου. Οἱ ὑπὸ τῶν μεγαλοφυῶν καὶ σοφῶν τούτων ἀνδρῶν ἐνσπειρόμενοι ἐντὸς τῶν δράματων των πολῦτιμοι μαργαρίται καὶ διαστίλβοντες ἀδάμαντες, δύνανται κάλλιστα ὡς ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν, τοῦ γενικοῦ χαρακτήρος, τῆς πρακτικῆς ἀληθείας καὶ τῆς παντοῦ καὶ πάντοτε κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον ταυτότητος τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, ν' ἀπαρτίσωσι συγκρότημα ἢ διάκοσμον καὶ σύνολον ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων, ἱκανῶν νὰ συντελέσωσι πρὸς ὀρθὴν διδασκαλίαν, σοφὴν μόρφωσιν, καὶ πρακτικὴν ἐν τῷ βίῳ πολιτείαν, πάσης ἐποχῆς καὶ χώρας, καὶ πάσης ἀναλόγως τάξεως ἀνθρώπων.

Τὸν διεσπαρμένον λοιπὸν τοῦτον πολῦτιμον θησαυρὸν εἰς τὰ δράματα τῶν τριῶν μεγάλων ἐκείνων ποιητῶν, ἐνόμισα καλὸν καὶ ὠφέλιμον ν' ἀπανθίσω ὡς μέλισσα ἐξ ὠραίου καὶ πλουσίου ἀνθῶνος, νὰ ἐρμηνεύσω διὰ σχολίων καὶ συντάξω ἐξ αὐτοῦ ἀθροισμα ἢ πίνακα, εἰς τὸν ὅποιον νὰ δύνανται εὐκόλως οἱ εἰς τοιοῦτου εἴδους ἀναγνώσεις ἀρεσκόμενοι, ν' ἀναγινώσκωσι καὶ μελετῶσιν ὡς ἐν κατόπτρῳ ὅλην τὴν πρακτικὴν σοφίαν τῶν τριῶν αὐτῶν τραγωδοποιῶν, ἐξ ἧς καὶ ἐναργῶς καταμαρτυρεῖται, ὅτι αἱ ἐποχαὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ μεταβάλλονται, ἀλλὰ τὰ ἀνθρώπινα πάθη διαμένουν κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον παντοῦ καὶ πάντοτε τὰ αὐτά.

Ἐκ τοῦ μεγάλου τούτου ἠθικοῦ πλούτου τῆς ἀρχαίας δραματοποιίας, καταδεικνύεται προσέτι πόσον

ὀδίκως καὶ ἐμπαθῶς ἐπεκρίθη αὕτη ὑπὸ τινῶν Δυτικῶν, καὶ ἰδίως ὑπὸ τοῦ Καισαρόττη, ὅστις ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθείσης Βολταιριανῆς τραγωδίας τοῦ Μωάμεθ λέγει, ὅτι οὐδέν τι πλέον ἐξάγεται ἐκ τῶν τραγικῶν Ἑλλήνων, εἰμὴ ἀγονός τις οἶκτος. Ἐγὼ ὁμως νομίζω, ὅτι οὔτε τοῦτον ἠσθάνετο ὁ Ἰταλὸς Φιλολόγος, διότι ἂν εἶχεν εὐαισθησίαν ἤθελε βεβαίως κατενθουσιασθῆ καὶ ἐκ τοῦ ὕψους τῆς σοφίας των, καὶ ἐκ τοῦ ἠθικοῦ ἀγνισμοῦ, δὲν ἐπιφέρουν τὰ δράματά των εἴτε διδάσκονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, εἴτε ἀπλῶς ἀναγινώσκονται.

Κατέταξα δὲ τὰ γνωμικὰ ἐκάστου κατὰ δρᾶμα, ποιούμενος τὴν ἐναρξιν ἀπὸ τοῦ Αἰσχύλου, ὡς ἀρχαιοτέρου καὶ ἥττον πλουσίου εἰς τοιοῦτου εἴδους ὕλην. Ἀκολούθως ἐσταχυολόγησα τὸν Σοφοκλέα, κατέχοντα τὸν μέσον ὄρον. Ἐπὶ τέλους κατέληξα εἰς τὸν Εὐριπίδην, ὅστις εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σοφίας εἶναι ὁ γονιμώτερος πάντων. Εἰς τὰ γνωμικὰ δὲ ταῦτα παρενθέτω κάποτε, πλὴν σπανιώτατα, καὶ ἑτέρος διαφόρου φύσεως ῥήσεις, τὰς ὁποίας ἔκρινα εὐφρεῖς καὶ εὐστοχωτάτας, ἢ συνήθεις εἰς πολλὰς τοῦ βίου περιπετείας. Τὰ δὲ σχόλια, δι' ὧν ὁ ἠθικὸς οὗτος θησαυρὸς συνοδεύεται, δὲν εἶναι ἀπλή μετάφρασις λέξεων, ἀλλ' ἐρμηνεῖα μᾶλλον ἢ ἥττον ἐκτεταμένη τοῦ πνεύματος καὶ τῆς σημασίας τῶν γνωμῶν. Ὅσάκις μόνον αὐταὶ εἶναι λίαν εὐληπτοὶ, εὐσύνοπτοὶ καὶ εἰκοθεν ἐρμηνεύονται, τότε καὶ ἀπλῶς σχεδὸν παραφράζονται.

Ἐννοεῖται δὲ τέλος ὅτι τὰ γνωμικὰ αὐτά, οὐδεμίαν ἐν γένει ἔχουν πρὸς ἀλληλα συνάφειαν, οὐδένα ἐπιστημονικὸν ἢ τεχνικὸν σύνδεσμον, διότι εἶναι σοφὰ ἀξιώματα, ἀνεφορικὰ εἰς τὰς παντοειδεῖς τοῦ βίου

σκηνάς, τὰς θέσεις καὶ ἐνεργείας, ἐπομένως μετέ-
χουν καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς τούτων πειριλίας, ἀποστά-
σεως καὶ ἀσυναρτησίας. Ὁ μόνος δεσμός ὅστις τὰ
συνάπτει εἶναι ὁ ἠθικός αὐτῶν σκοπός, τὸ ὁμοειδές
τοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἡ παντοῦ καὶ πάντοτε ἀνάλο-
γος αὐτῶν ἐφαρμογή. Τοιοῦτον καὶ τοιαύτης φύσεως
εἶναι τὸ Πόνημα τοῦτο τὸ ὁποῖον δικαίως, νομίζω,
καὶ προσφυῶς ἐπέγραψα. « Ἀδάμαντες ἢ γνωμικά,
» σχολιαζόμενα ἐκ τῶν τριῶν ἀρχαίων Τραγωδοποι-
» ῶν Αἰσχύλου, Σοφοκλέους καὶ Εὐρυπίδου. »

ΓΝΩΜΙΚΑ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΤΟΥ ΑΙΣΧΥΛΟΥ.

1. « Ἄπας δὲ τραχὺς, θς ἂν νέον κρατεῖ. »

Πᾶς ὁ καταλαμβάνων ἢ ἀνερχόμενος εἰς Ἐξου-
σίαν τινά, εἶναι ἐν γένει καταρχὰς μᾶλλον τραχὺς καὶ
ἀπότομος, ἢ γλυκὺς καὶ ἡπιος, διότι ἂν μὲν ᾔηται ἀ-
σθενής, νομίζει ὅτι διὰ μόνου τοῦ φόβου καὶ τῶν ἀ-
πειλητικῶν ἢ ἀγρίων τρόπων δύναται νὰ παγιώσῃ τὸ
κράτος του. Ἄν δὲ πάλιν ᾔηται ἰσχυρὸς, φαντάζεται
ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν μέσων, δύναται νὰ ἐπιδείξῃ τὴν
ἰσχύν του καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησίν του, ἕωσοῦ οἱ
ἀρχόμενοι συνειθίσωσι τὸν ζυγόν του. Σπάνιοι εἶναι
οἱ φύσει εὐκάρδιοι ἢ ἐχέφρονες, οἵτινες ἀπεναντίας ἐ-
πιδιώκουν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν,
διὰ τῆς γλυκύτητος, τῆς εὐπραξίας καὶ τῶν πολι-
τισμένων τρόπων.

Ἄν ἐγὼ βρῆντίσω μὲ τὸ αἷμά μου τὸν ἀθικτον τῆς παρθενίας βωμὸν, θέλω τότε καὶ τὴν τιμὴν μου διασώσει, καὶ ὑμᾶς τῆς αἰσχύνῃς ἀπαλλάξει, καὶ τὸν τύραννον κατασυγχίσει. Ἡ αὐτοκτονία μου θέλει δώσει πέρασ εἰς ὅλας τὰς τρομερὰς ἀγωνίας, αἵτινες πρὸ τοσοῦτου χρόνου καταθλίβουσιν ἅπαντας. Παῦσε λοιπὸν, σεβαστὴ μου μητὲρ, ἀπὸ τοῦ νὰ ἀνησυχῆς διὰ τὴν πολύτιμον ὑπαρξίν τοῦ Ἀντήνορος· παῦσε καὶ σὺ, προσφιλέστατέ μοι ἀδελφέ, ἀπὸ τοῦ νὰ διαφιλονικῆς εἰς ἐμὲ τὸν στέφανον τῆς τιμῆς, ὃν αἱ περιστάσεις μοὶ προητοίμασαν. Καὶ ἰδεάσθητέ ποτε, ὅτι ἤθελα παραδοθῆ ζῶσα εἰς τὰς ἀκορέστους τοῦ εἰδεχθοῦς ἐκείνου τέρατος ὀρέξεις; Ἐφαντάσθητε ὅτι ἀπώλεσα πλέον πᾶν ἠθικὸν αἶσθημα, διατρεφόμενον ὑπὸ τοῦ εὐγενεστέρου τῶν καθηκόντων; Σᾶς ἐπέληθεν εἰς τὸν νοῦν, ὅτι ἤθελά ποτε ἀνεχθῆ νὰ γίνω ἠδονικὸν ἐντρύφημα ἑνὸς κτήνους; — Ἀπαγε τῆς συμφορᾶς! Ἄν τοιαύτας συνελάβετε ιδέας, ἀποβάλετε αὐτάς· μὴ μὲ ἀδικῆτε· ἤθελα εἶσθαι ἐπιλήσμων τῶν ἱερωτέρων καθηκόντων, καὶ ἀναξία καὶ ὑμῶν καὶ τῶν προγόνων. Αἱ καλῶς γεννηθεῖσαι καὶ ἠθικῶς ἀνατραφεῖσαι, οὔτε νὰ διάγωσιν, οὔτε ν' ἀνέχωνται ὀφείλουν αἰσχρὸν ἢ κηλιδωμένον βίον, ἀλλ' ἢ ἐντίμως νὰ ζῶσιν, ἢ ἐντίμως νὰ ἀποθνήσκωσιν. Εἶχον ἤδη ἀνέκαθεν τὴν ἀπόφασιν, ἂν ποτε οἱ ἀπαγωγεῖς ἤρχοντο πρὸς ζήτησίν μου, ν' ἀφήσω εἰς τὴν τροφὸν μου τὴν λίαν δυσάρεστον ἐντολήν, νὰ δείξῃ εἰς αὐτοὺς ἀντὶ τῆς κεκοσμημένης νύμφῃς, τὸ καθημαγμένον τῆς Ἐναρέτης πτώμα.

Ἄντ. ὦ γενναῖον τοῦ Ἴππομέδοντος καὶ τῆς Πανόπης βλάστημα! Ἀξία τοῦ Ἀντήνορος ἀδελφῆ! Ἐλθέ εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἀσπασαί καὶ σὺ, σεβα-

στή μου μητερ, τήν τρυφερὰν καὶ ἀνδροφρονουσαν μόσχον σου!

Παν. Οἴμοι τῆς τρισαθλίου μητρός! Ὑπὸ ποίας ἐφορμοῦμαι καταιγίδος δεινῶν! Ὑπὸ ποίων ἀπειλοῦμαι ἀνηκέστων τραυμάτων! Ἰσταμαι εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου! Κινδυνεύω νὰ καταποντισθῶ, νὰ μείνω ἄτεκνος καὶ παντέρημος! Ἀπώλεσα ἐρασμιώτατον σύζυγον! Ἴσως τώρα στερηθῶ καὶ τῶν δύο φιλτάτων μου τέκνων, ἅτινα ὄρφανὰ καὶ ἀνήλικα ἀνέθρεψα μετὰ τόσων φροντίδων καὶ βασάνων! Ἦσαν ἡ παραμυθία τῆς χηρείας μου, τὸ στήριγμα τοῦ γήρατός μου, ἡ προσδοκία τοῦ οἴκου μου! Τί νὰ πράξω; Ποῦ νὰ προσδράμω; Ἐντεῦθεν πόνος, ἐκεῖθεν θρήνος, πανταχόθεν ὀδύνη! ὦ Θεοί! Δύναται νὰ δοθῇ ἀλγεινότερα καὶ ἀπελπιστικώτερα ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου θέσιν! (κάθηται περίλυπος ἐπὶ θρανίου).

Ἄντ. Φιλτάτη μου ἀδελφή! Ἡ τελευταία ἀπόφασίς σου εἶναι μὲν ἀνδρική καὶ ἥρωικωτάτη, σώζει καὶ ἀποθεώνει σέ, πλὴν οὔτε ἡμᾶς, οὔτε τὴν πατρίδα ἀπαλλάττει ἀπὸ τὸ ἀνθρωποβόρον ἐκεῖνο θηρίον, καὶ ἤδη πρόκειται ἐξ αὐτοῦ ν' ἀπαλλαγῶμεν, ὅπως μὴ γινώμεθα ἀεννάως ἔρμαιον τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ ὀρέξεών του. Ἡ ἀπώλεια τοῦ θύματος ἴσως καταστήσῃ αὐτὸ καὶ μανιωδέστερον. Σὺ ἄλλως εἶσαι πάντοτε ἐν καιρῷ νὰ ἐκτελέσῃς, ὅ,τι ἡ παρθενική τιμή σου σοὶ ἐπιβάλλει. Ἄν μὲν ἐγὼ βοηθούμενος, ὡς ἐλπίζω, ὑπὸ τῶν Θεῶν, ἐπιτύχω νὰ σφάξω τὸν τύραννον εἰς τὸν κοιτῶνά του, καὶ ἐξέλθω ἀβλαβής, τότε θέλομεν ἐπιζήσει ἀμφοτέροι· ἂν δὲ ἀποτύχω καὶ φονευθῶ, εἴτε ὑπ' αὐτοῦ, εἴτε ὑπὸ τῶν δορυφόρων του· τότε δύναται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς βεβαίας αἰσχύνῃς νὰ αυτοκτονήσῃς. Ἴδου, λάβε αὐτὸ τὸ ξιφίδιον (ἡ Ἐναρέτη λαμ-

βάνει αὐτὸ), τὸ ὁποῖον θέλει πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν σὲ χρησιμεύσει, ἂν τυχὸν ἀπαίσιον λάβῃς ἀγγελίαν περὶ ἐμοῦ.

Τρ. Ὅποῖαι δειναὶ συμφοραὶ ἐπαπειλοῦν τὸν ἀγαθὸν τοῦτον οἶκον! ὦ Θεοί! Προστατεύσατε αὐτόν!

Χο. Ταλαίπωρε καὶ δύσμοιρε Πανόπη, τύπε ἀρετῆς χηρευτικοῦ βίου, εἰς τίνας φρικώδεις ὑποβάλλεσαι δοκιμασίας! Τίς παρατηρῶν τὴν θέσιν σου δὲν συγκινεῖται! Τίνος ἡ καρδία δὲν κατασυντρίβεται μετὰ τῆς ἰδικῆς σου! Οἰκτρὸν, σκοτεινὸν καὶ ἀβέβαιον φαίνεται τὸ μέλλον σου!

Σ Κ Η Ν Η Γ'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ εἰς Ἄγγελος.

Ἄγγ. Ἀρχαία τοῦ οἴκου τούτου θεράπεινα (ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Τροφόν), ποῦ εἶναι ἡ Δέσποινα σου;

Τρ. Ἴδου αὕτη.

Ἄγγ. Δέσποινα!

Παν. (ἐγειρομένη) Τί ἀπαιτεῖς; Διατί φαίνεσαι ἀνήσυχος καὶ ἀσθμαίνεις; Τί νέα φέρεις;

Ἄγγ. Ἦλθον νὰ ἐπιτελέσω ἐντολήν, ἣν παρ' ἐτέρου ἐπεφορτίσθην. Εἴτε λοιπὸν εὐάγγελος, εἴτε δυσάγγελος εἶμαι, νομίζω ὅτι θέλω τύχη τῆς αὐτῆς εὐνοίας. Οἱ ἄγγελοι κατὰ τὴν παροιμίαν, οὐδεμίαν ἔχουν εὐθύνην, ὡσάκισ ἀναφέρωσι πιστῶς τὰ ἐνπεταλμένα.

Παν. Διατί ἀμφιβολογεῖς; Ἐξήγησαι σαφῶς.

Ἄγγ. Διερχόμενος τὴν λεωφόρον, συνηντήθην μετὰ μικροῦ ἐκ τῶν δορυφόρων τοῦ Πολυφόντου ἀ-

ποσπάσματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου παρετήρησα τὸν Ἄρισταγόραν, ὅστις, μόλις μ' εἶδε, μ' ἐπεφόρτισε νὰ σοὶ ἀναγγεῖλω, ὅτι συλληφθεὶς ἀπήγετο εἰς τὰς φυλακάς, χωρὶς οὔτε κὰν ν' ἀνακοινωθῆ εἰς αὐτὸν ἡ ἀφορμὴ τῆς συλλήψεώς του. Οὐδὲν ἕτερον γνωρίζω.

Παν. Νέα δεινὰ, νέοι σπαραγμοὶ! Τὰ θύματα πολλαπλασιάζονται· ὁ τρόμος ἐπαυξάνει καὶ μᾶς περιζόνει πανταχόθεν! Τί κακὸν ἐπραξεν ὁ Ἄρισταγόρας; — Εἶναι μνηστήρ τῆς Ἐναρέτης καὶ τοῦτο ἀρκεῖ, ὅπως ἀπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν· καὶ ἴσως καὶ τὴν ζωὴν· μελανὰ, μελανὰ καὶ ἀποτρόπαια ὑποκρύπτει σχέδια ὁ Τύραννος.

Ἄντ. Σεβαστὴ μου μητέρα, σοὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἐὰν δὲν ἀπαλλαγῶμεν ἐξ αὐτοῦ, οὐδέποτε θέλομεν ἔχει ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν. Ἡ πρέπει νὰ κλίνομεν τὸν αὐχένα εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς ἀπαιτήσεις, ἢ πρέπει ν' ἀποκόψωμεν τὸν ἰδικὸν του αὐχένα· μέσος ὁρος δὲν ὑπάρχει· ὁ καιρὸς ἐπείγει· αἱ μεμφιμοιρίαι καὶ εἰς ὀρθῆνοι οὐδὲν ὠφελοῦν· οἱ ἀναβολαὶ παρασκευάζουν τὸν ὀλεθρὸν μας. Ἡ θὰ περιμένωμεν ἀνάνδρως νὰ κατατρώγῃ αὐτὸ τὸ θηρίον τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ θὰ θορυβῶμεν μόνον ἢ θὰ κρυπτόμεθα, ὡς αἱ ὄρνιθες, ὅταν ὁ Γυψ ἀρπάζει τινὰ ἐξ αὐτῶν;

Ἐν. Καλὴ μου Μαῖα! Πλησίισε, στήριξέ με! Εἶμαι ὀλη θόρυβος καὶ ταραχὴ! ἀνασπᾶται ἡ καρδία μου! Τὰ μέλη μου τρέμουν καὶ διαλύονται! σκοτοδί-νη περικαλύπτει τὴν ὄρασίν μου! ἡ αἶθουσα στροφοδινούται! ἀπέπτη πᾶσα ἐλπίς! Φεῦ! ὁ Ἄρισταγόρας εἰς τὰς φυλακάς! Τετέλεσται πλέον! ὦ Θεοί! Αἶ! αἶ! γλυκυτάτη μου μητέρα, δός μοι τὴν χεῖρά σου! . . . Ἄντηνον βοήθησέ με! . . . ἡ φωνὴ μ. . . . ἐκλείπ. . . . λειποθυμ. . . . ἀποθνήσκ. . . .

Παν. Οἴμοι τῆς ταλαιπώρου! προσφιλεστάτη μου κόρη! σὲ ἀπώλεσεν ὁ ἀτιμος τύραννος! Εἶθε ν' ἀνρίξωσι τὰ σκοτεινὰ τοῦ ἄδου βάραθρα, καὶ σύσσωμος νὰ καταποντισθῆ ἐντὸς αὐτῶν!

(Ἄπαντες τεθορυβημένοι περιστοιχοῦν τὴν Ἐναρέτην, πεσοῦσαν ὠχρὰν καὶ ἄφωνον ἐπὶ ἀνακλίντρου, καὶ μεταφέρουν αὐτὴν εἰς τὸν κοιτῶνά της. Μόνος ὁ χορὸς μένει).

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Χορὸς.

ΜΟΝΟΣΤΡΟΦΙΚΟΝ.

Μόλις ἄρχισ' ἡ εὐδία νὰ γελᾷ 'ς τὸν Οὐρανόν,
Πολὺ πλέον θουελλώδης ἐπανήλθεν ὁ χειμῶν.
Ὅλιγόβοιος ὑπῆρξε τῶν ἐλπίδων ἡ χερὰ.
Τώρα πάλιν μετεώρους τὰς ἀφίνει ἡ φορὰ
Τῶν πραγμάτων, καὶ ταραττει εὐγενεῖς τόσας ψυχάς,
Μὲ ἀγνώστους ἄλλας τύχας, ἀβεβαίους, σκοτεινάς.
Τῶν τυράννων εἶναι πάντα τὰ φρονήματα αἰσχρὰ,
Ὅς οἱ λόγοι χωρὶς πίστιν, καὶ τὰ ἔργα φονικά.
Ὅστις ζῆ ὑπὸ τὸ κράτος, ἢ ἐνὸς ἢ καὶ πολλῶν,
Ἄν εἴπῃ, ποσῶς δὲν σφάλλει, ὅτι ζῆ μετὰ ληστῶν.
Ὅς φρονοῦν, οὕτω καὶ πράττουν, εἶναι ὄφεις ἐπὶ γῆς,
Δηκτικοὶ καὶ ἰοβόλοι, ἐχθροὶ πάσης ἀρετῆς.
Κυναλώπεκες 'ς τὰ ἦθη, φθείρουν σφάζουν τοὺς λαοὺς,
Ἡ μὲ βίαν, ἢ μ' ἀπάτην, ἢ μὲ νόμους δολεροῦς.
Ἡ συμπάθεια εἶναι ξένη εἰς αὐτοὺς, καὶ μοναχὴ
Τῶν θηρίων ἡ ὠμότης 'ς τὴν ψυχὴν των κατοικεῖ.

Τῶν ἀνθρώπων ἡ πενία, τῶν θυμάτων οἱ σπασμοί,
 Εἶν' ἡ μόνη ἡδονή των, ὡς τὸ αἷμα ἡ τροφή.
 Ἡ πατρίς μας μᾶς προσφέρει τὸ παράδειγμα πικρὸν,
 Καὶ ἡ κόρη Ἐναρέτη, τώρα πρόσφατον δεινόν.
 Ἄλλ' ἡ ὥρα πλησιάζει καὶ ἡ κρίσιμος στιγμή,
 Ὁ ἀγὼν τέλος νὰ λάβῃ εὐτυχῆ ἢ ἀτυχῆ.
 Εἶθ' ὁ τύραννος νὰ πέσῃ, κι' ἡ πατρίς ν' ἀνυψωθῇ,
 Μὲ τὰ στέφανα τῆς νίκης ὁ Ἀντήνωρ νὰ στεφθῇ
 (ἀπέρχεται).

Σ Κ Η Ν Η Ε'.

Φυλακὰ τῆς πόλεως.

Ὁ Ἀρισταγόρας μόνος καὶ δέσμιος.

Ἄρ. Οὐδέποτε ἐφάνταζόμην, ὅτι ὁ τύραννος ἤθελε προβῆ εἰς τοιοῦτον τόλμημα. Ἐνόμιζα ὅτι τὸ περὶ τῆς συλλήψεώς μου ἐμπιστευτικῶς ἀνακοινωθέν μοι μέτρον, ἦτο τέχνασμα ἀπὸ τὰ συνήθη εἰς ὁμοίας περιπτώσεις πρὸς ἀπλήν ἐκφόβησιν· πλὴν ἡ πραγματικὴ ἤδη φυλάκισίς μου μὲ ἐξήγαγεν ἐκ τῆς ἀπάτης. Τί διανοεῖται κατ' ἐμοῦ ὁ μισαίνωνος αὐτὸς ἀνθρώπος; Μήπως ἐνωσμίσθη τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ἀντήνωρος ἢ τὴν μετ' αὐτοῦ συνέντευξίν μου; — Ἄν τοιοῦτόν τι δυστυχῶς συνέβη, τότε πλέον ἀπωλέσθη πάσα ἐλπίς σωτηρίας. Ὁ θάνατος καὶ ἐμοῦ καὶ τοῦ Ἀντήνωρος, ἂν συνελήφθη, εἶναι πλέον βέβαιος, ὡς καὶ ἡ κατόπιν τούτου αὐτοκτονία τῆς δυσμοίρου Ἐναρέτης, διότι καλῶς γνωρίζω, ὅτι ὁ εὐγενὴς αὐτῆς χαρακτήρ θέτει τὴν ἀξίαν τῆς ἀχράντου παρθενίας πολὺ ὑπεράνω τῆς ζωῆς. Ὡ μυριοπόθητον τῶν ἡδυ-

τέρων ἐλπίδων μου ἀντικείμενον, ὁποῖα δυσμενῆς τύχη ἐπεφυλάττετο εἰς ἀμφοτέρους! Καταθλίβομαι ὁμῶς καὶ διὰ τὴν ταλαίπωρον μητέρα τῆς, ἂν ἐπιζήσῃ, διότι ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ θέλει ἰδῆ κατεστραμμένον καὶ πλήρη πένθους ὄλον τὸν οἶκόν τῆς. Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν ὑποπτεύθῃ ὁ τύραννος, τίς οἶδε μετὰ τὴν σύλληψίν μου, τίνα ἐκβασίν θέλουν λάβῃ τὰ μετὰ τοῦ Ἀντήνωρος προσχεδιασθέντα, καὶ ἂν ἅπαντες οἱ εἰς αὐτὰ μνηθέντες ἐμμείνωσι σταθεροὶ, καὶ δὲν ἀποδειλιάσωσιν ἐκ τοῦ φόβου τῆς φυλακίσεώς μου; — Διότι συνήθως οἱ ὑπὸ τὸ κράτος στυγεραῆς τυραννίας διατελοῦντες, ταραττονταὶ καὶ ἀμφιταλαντεύονται, ὡς ἂν τίς τόλμημά τι ἀπρόοπτον ἐπιτελεσθῇ ὑπ' αὐτῆς. Τὰ πράγματα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των ἦσαν δυσκόλου καὶ ἀβεβαίου ἐκβάσεως, ἐδεινώθησαν ἔτι μᾶλλον μετὰ τὴν σύλληψίν μου. Ἡ ἀβεβαιότης αὐτῶν, κατέστη ἤδη δι' ἐμὲ σπαρακτικὴ ἀγωνία· πᾶσα στιγμή παρερχομένη εἶναι κέντρον ὀδύνης ἐν τῇ καρδίᾳ μου. Θέλω ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς, ἢ θέλω σφαγῆ ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ τυράννου; Καὶ ἂν ἐξέλθω, θέλω ζῆσει ἐλεύθερος καὶ εὐτυχῆς ἐν ὄλω τῷ βίῳ; Διότι τί μὲ ὠφελεῖ ἡ ζωὴ ἂν κατισχύσῃ ἡ τυραννία καὶ ἀπωλεσθῶσι πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι; — Ὁ βίος τότε εἰς μὲν τὴν πατρίδα, ἂν τοιαύτην δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ ὅπου δεσπόζει ἡ κτηνώδης βία, ἤθελεν εἶσθαι ἀβίωτος, ἄνευ τινὸς γοήτρου, εἰς διηνεκῆ κίνδυνον καὶ εἰς ἀτελεύτητον ἀμηχανίαν· εἰς δὲ τὴν ἀλλοτρίαν χώραν ἤθελεν εἶσθαι πλάνης, ἄφιλος, ἔρημος, καὶ νυχθημερόν καταθλιβόμενος ὑπὸ ἀλγεινῶν ἀναμνήσεων προσφιλεστάτων ἀντικειμένων. Ποῦ νὰ προσφύγω λοιπόν; Ποῦ νὰ εὕρω ἀσφαλὲς καὶ ἀνεκτόν τοῦλάχιστον ἄσυλον; — Διότι δικαιοσύνην δὲν ἀξιῶ αὕτη

πρὸ πολλοῦ ἀπέπτη ἐκ τῆς ἡμετέρας πολιτείας. Ὡς ἀθλιότης τοῦ ἀνθρωπίνου βίου! Οὐδὲν ἄλλο εἶναι οὗτος, εἰμὴ νέφος ἀεροπλανὲς καὶ ζοφερὸν ἐνύπνιον! Εἰς οὐδὲν τι ἕτερον καταναλίσκεται, εἰμὴ εἰς πικρίας καὶ εἰς πένθη· αἱ ἡδοναὶ εἶναι εἰς αὐτὸν ὡς αἱ ἀστραπιαῖαι ἀναλαμπαὶ ἐν δυσχειμέρῳ χειμῶνι! Ἠλὴν ὁ ἀμειλιχτότερος αὐτοῦ ἐχθρὸς, δὲν εἶναι μόνη ἡ φυσική του ἀδυναμία, εἶναι μᾶλλον τὰ ἄγρια πάθη τῶν ὁμοίων του, καὶ συνήθως τῶν συνοίκων καὶ συμπολιτῶν του· τὰ τραύματα τούτων εἶναι βαθύτερα καὶ φονικώτερα· ἀντὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης, προστασίας καὶ περιθάλψεως, ἀπαντᾷ μῖσος, πόλεμον, δυσφημίαν καὶ πᾶν εἶδος κακοπραγίας. Δὲν ἔχουν λοιπὸν δίκαιον ὅσοι φρονοῦν, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἀγελαίων ζώων, ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος εἶναι τὸ θηριωδέστερον; — Ἴδου ζωντανὸν τὸ παράδειγμα τοῦ τυράννου Πολυφόντου, ὅστις πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐτῶν εἶναι ἡ μᾶστιξ καὶ ὁ δήμιος ὅλης τῆς νήσου, καὶ ἡδὴ ἐπαπειλεῖ τὴν ἐρήμωσιν δύο οἰκογενειῶν, καὶ τίς οἶδε πόσων ἐτέρων ἐπιφυλάττει τὴν αὐτὴν θλιβερὰν τύχην! Ἄν λοιπὸν πέπρωται ἐξερχόμενος, ἔστω, τῆς φυλακῆς μου, νὰ ζήσω ἔτι ὑπὸ τοιαύτην κατάστασιν, προτιμότερον εἶναι ν' ἀκολουθήσω καὶ ἐγὼ τὴν εἰμαρμένην τῆς γενναίας μνηστῆς μου. Ἄν ἐν τῷ προσκαίρῳ τοῦτω βίω, ἕνεκα τῆς ἀνθρωπίνης μοχθηρίας, δὲν τυτύχησα νὰ ἰδῶ πεπληρωμένους τοὺς γλυκεῖς πόθους τῆς καρδίας μου, ἄς ἐπιδιώξω τοῦλάχιστον αὐτοὺς ἐν τῷ τάφῳ τῆς αἰωνιότητος.

(καλύπτονται αἱ φυλακαί).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

Αἰθουσα ὡς εἰς τὴν ἀ. σκηνήν.

Ὁ Χορὸς καὶ ἡ Τροφός.

Τρ. Τώρα πλέον εἶμαι ἥσυχος, δύναμαι ν' ἀναπνεύσω.

Χο. Πολὺ ταχέως σ' ἐπαναβλέπομεν, πιστὴ Θεράπαινα, καὶ μὲ φαιδρὰν τὴν ὄψιν· ἔχεις τί εὐάρεστον νὰ μᾶς ἀναγγεῖλης περὶ τῆς Ἐναρέτης;

Τρ. Μετὰ τὰς ὁποίας ἔλαβε περιθάλψεις, καὶ διὰ τῆς τῶν Θεῶν συναρωγῆς, ἐπανήλθεν ἡδὴ εἰς ἑαυτὴν καὶ εἶναι ἐντελῶς ὡς πρότερον ὑγιής.

Χο. Καὶ ἡ ἐγερωθεῖσα σφοδρὰ διαμάχη ὡς πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀντήνορος, συνεβιβάσθη;

Τρ. Πληρέστατα, καὶ τώρα αὐτὸς παρασκευάζεται καὶ κοσμεῖται ὡς νύμφη ἀντὶ τῆς Ἐναρέτης.

Χο. Καὶ διατὶ τόση ἐπίσπευσις;

Τρ. Διότι πλησιάζει ἡ στιγμή, καθ' ἣν μέλλει ἔσως νὰ προσκληθῆ ὑπὸ τοῦ Πολυφόντου.

Χο. Ἴδου ὁ Θεράπων αὐτοῦ.

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ὁ Θεράπων τοῦ Πολυφόντου.

Θερ. Τίς εἶναι ἡ Θεράπαινα τοῦ οἴκου τούτου;

Τρ. Ἐγώ.

Θερ. Εἶδοποίησε λοιπὸν τὴν Δέσποινάν σου, ὅτι κάτω εἰς τὸ προαύλιον περιμένουν οἱ δορυφόροι μετὰ τοῦ ἄρματος τοῦ Δεσπότη μου Πολυφόντου, ὅπως παραλάβωσι τὴν νύμφην Ἐναρέτην καὶ τὴν μεταγάγωσι πρὸς αὐτόν.

Τρ. Ἡ Δέσποινά μου εἶναι ὀλίγον ἀδιάθετος·

πλὴν ἀντ' ἐκείνης θέλω ἐν ἀνάγκῃ φροντίσει ἐγὼ, ἥτις εἶμαι ἡ Τροφὸς τῆς Ἐναρέτης.

Θερ. Ἐχω διαταγὴν νὰ μὴν ἐπιτρέψω κάμμίαν βραδύτητα, ἀλλ' εἴτε ἐκοῦσαν, εἴτε ἄκουσαν νὰ συνοδεύσω αὐτήν.

Τρ. Μὴν ἀνησυχῆς περὶ τούτου. Ἡ Ἐναρέτη γνωρίζουσα ἤδη τὴν ἀναπόφευκτον αὐτῆς μοῖραν, ἤρξατο πρὸ μικροῦ νὰ ἐτοιμάζεται, καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἐμφανισθῆ, καὶ ὅτι μάλιστα θέλει καὶ εὐαρέστως παραδοθῆ.

Θερ. Αὕτη εἶναι ἡ φρονιμωτέρα συμβουλή, διότι ἀδύνατον εἶναι ν' ἀποφύγῃ τις τὸ εἰσαρμένον.

Τρ. Τοῦτο ἐννοήσασα τέλος καὶ ἐκείνη, προδιετέθη καὶ μᾶλλον εὐαρέστως ὑπὲρ τοῦ Πολυφόντου.

Θερ. Εἴθε νὰ ἰδῶ καὶ συνοδεύσω αὐτήν εὐθυμον, ὅπως καὶ ὁ Δεσπότης μου τὴν ὑπόδεχθῆ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐθυμοσύνης. Τότε ἴσως τὰ πάντα θέλουν λήξει καὶ κατ' εὐχὴν, διότι εἶναι λίαν γενναῖος καὶ μεγαλόδωρος.

Τρ. Δὲν ἀμφιβάλλω. Συνεπεύχομαι δὲ καὶ ἐγὼ, ὅπως στεφθῶσιν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας οἱ πόθοι τῆς Ἐναρέτης. Ἴδου αὐτὴ ἔρχεται μετὰ τῆς νυμφικῆς στολῆς τῆς.

Σ Κ Η Ν Η Η'.

Οἱ ῥηθέντες καὶ ἡ Ἐναρέτη, ἦτοι ὁ μετημφισμένος Ἀντήνωρ.

Ἐν. Φιλτάτη μου Μαῖα, ἐπειδὴ ἐβράδυνας νὰ ἐπιστρέψης, ἤλθον ἐγὼ πρὸς ζήτησίν σου.

Τρ. Τέκνον μου Ἐναρέτη, ἠτοιμάσθης καὶ ἤλθες ἐν καιρῷ. Πρὸ ὀλίγου ἀφίχθη ἐνταῦθα καὶ ὁ Θεράπ-

πων τοῦ Πολυφόντου, ὅπως σὲ παραλάβῃ· ἡ μετ' αὐτοῦ συνέντευξις μου, ἐπήνεγκε τὴν βραδύτητά μου. Ἴδου αὐτὸς εἶναι.

Θερ. Δεσποινὶς Ἐναρέτη, τὸ ἄρμα μετὰ τῶν δορυφόρων τοῦ Δεσπότη μου εἶναι ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, ὅπως σὲ μεταγάγῃ εἰς τὸν οἶκόν του ὡς τὴν Θεὰν Ἀφροδίτην. Εὐαρεστήσαι νὰ καταβῶμεν ὁμέσως; Ἡ νύξ εἶναι ἀρκούντως προκεχωρημένη.

Ἐν. Ἐπὶ τούτου μάλιστα προητοιμάσθην, ὅπως μόλις προσκληθῶ, ἀναχωρήσω ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς. Ἐλθέ, φιλτάτη μου Μαῖα, νὰ σὲ ἀσπασθῶ ἀποχωριζομένη ἀπὸ σέ, καίτοι ταχέως μέλλω νὰ σὲ ἐπανίδω· χαῖρε, καὶ πάλιν χαῖρε, καλὴ μου Μαῖα!

Τρ. Χαῖρε καὶ σὺ χρυσή μου Ἐναρέτη, ἡδιστον κανάκευμα τῶν πόνων καὶ τῶν φροντίδων μου. Εἴθε αὔριον νὰ σὲ σφίγξω εἰς τὰς ἀγκάλας μου μετὰ πλειοτέρας χαρᾶς καὶ συγκινήσεως!

Ἐν. Χαίρετε καὶ σεῖς καλαὶ συμπολίτιδες!

Χο. Χαῖρε καὶ εὐτύχει καὶ σὺ ἀγαθὴ Ἐναρέτη!

Ἐν. Θεράπων, ἄς ἐξέλθωμεν.

Σ Κ Η Ν Η Θ'.

Ὁ Χορὸς καὶ ἡ Τροφός.

Τρ. Ὁ Ἀντήνωρ καλῶς προνοῶν, μήπως ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας πέμψῃ παραγρῆμα ὁ τύραννος διὰ τὴν Ἐναρέτην, καὶ θέλων νὰ προλάβῃ πᾶν ἀπεικταῖον, εἶχεν εἰπῆ πρὸς αὐτήν καὶ τὴν μητέρα τῆς, νὰ ἐξέλθωσι μετὰ τὴν ἀπέλευσίν του εἰς τὴν κλατεῖαν τῆς πόλεως πρὸς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἂν θλιβεράν ἀκούσωσιν ἀγγελίαν, τότε ἡ Ἐναρέτη

νά ἐπιτελέσῃ ἐκεῖ ὅ,τι ὑπεσχέθη. Μέλλουσα ἤδη καὶ ἐγὼ νά τὰς συνοδεύσω, παρακαλῶ καὶ σᾶς, καλαὶ νε-
άνιδες, νά μὴ μᾶς ἐγκαταλείψετε μόνας.

Χο. Διὰ τὴν εὐκάρδιον Ἐναρέτην, τὸν γενναῖον Ἀντήνορα καὶ ὅλον τὸν οἶκον τῆς Πανόπης, εἴμεθα πρόθυμοι εἰς πᾶσαν περίπτωσιν νά προσφέρωμεν τὴν ἀσθενῆ ὑπηρεσίαν μας.

Τρ. Οἶμοι! Εἰς τίνα ἀκροσφαλῆ θέσιν διακείμεθα! Τὰ πράγματα κρέμονται ἐξ ἀραχνοειδοῦς νήματος.

Χο. Εὐρίσκονται βεβαίως εἰς τὸ δεινὸν ἐκεῖνο ση-
μεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ψυχὴ διακυμαίνεται καὶ δο-
κιμάζει τὴν τρομερωτέραν ἀγωνίαν, παλαίουςα μετα-
ξὺ φόβων καὶ ἐλπίδων, αἰσίων καὶ ἀπαισίων φαντα-
σμάτων, καὶ προπίνουσα τρόπον τινὰ κατὰ σταγῶνας τὸν θάνατον.

Τρ. Ὅστις εἶπεν ὅτι ἡ τύχη τῶν γυναικῶν εἶναι κεκρυμμένη εἰς τοὺς γάμους αὐτῶν, ὠμολόγησεν ἀ-
διαφιλονείκητον ἀλήθειαν, διότι ἐκ τῶν γάμων ἐξαρ-
τᾶται ἡ εὐδαιμονία ἢ κακοδαιμονία των.

Χο. Τὸ μέλλον εἶναι εἰσέτι ἀδῆλον, οὔτε πρέπει, κακῶς προσιωνιζόμεναι, νά προδικάσωμεν αὐτό.

Τρ. Ἄς μὴ χρονοτριβῶμεν λοιπὸν ἐνταῦθα. Ἐγὼ ἤδη προτρέχω, ὅπως ταχέως ἐξέλθω μετὰ τῆς Ἐνα-
ρέτης καὶ τῆς μητρὸς τῆς.

Χο. Κατόπιν θέλομεν καὶ ἡμεῖς φθάσει εἰς τὴν πλατεῖαν.

Σ Κ Η Ν Η Γ'.

Ὁ Χορὸς μόνος.

ΜΟΝΟΣΤΡΟΦΙΚΟΝ.

Δεινὴ, δεινὴ εἰς τὰς ψυχὰς εἰν' ἡ ἀβεβαιότης,
Δὲν εἶναι μᾶλλον τρομερὰ ἀπὸ αὐτὴν σκληρότης.

Ἐὰν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὑπάρχητις, γνωρίζει,
Ποῖα κρυφὴ φαγέδαινα τὸν καταβασανίζει.

Αἰσθήματα πολέμια τὸν σύρουν ἀεννάως,
Ἄπο λειμῶνας εἰς κρημνοὺς καὶ ἀπὸ φῶς εἰς χάος.

Ἐλπίδων χροσὰ ὄνειρα τώρα τὸν γαργαλίζουν,
Κι' ἄλλοτε φόβοι ἢ σφαγαὶ πάλιν τὸν ἀπελπίζουν.

Ποτὲ δὲν εἶναι ἤσυχος, ἀλλὰ 'ς ἀδημονίαν,
Πάντα ὁ νοῦς εἰς ὄργασμὸν, καὶ πάντα 'ς ἀπορίαν.

Ἐν τῇ ὑψ' ἡ φαντασία του πολλακίς περυγίζει,
Καὶ πότε εἰς τὰ δώματα τοῦ ἄδου τὸν βυθίζει.

Ἐδῶ τὰ βλέπει ῥόδινα, ἐκεῖ τρικυμιώδη,
Καὶ περαιτέρω βάραθρα θωρεῖ πολὺ φρικώδη.

Εἰς ἀϋπνίαν τήκεται, νυχθημερὸν ἀσθμαίνων,
Τῶν φόβων ἢ ἐλπίδων του τὸ τέλος περιμένων.

Εἰς παρομοίους σπαραγμοὺς, φόβους κι' ἀνησυχίας,
Εἰς ταραχὰς, εἰς ὀδυρμοὺς, ἐλπίδας κι' ἀγωνίας,

Εὐρίσκοντ' αἱ ταλαίπωροι, μήτηρ καὶ νυμφοκόρη,
Κι' ἀντὶ νά χαίρουν, νά γελοῦν, φθείρονται πεν-

[Θρῆνοι.

Εἶθε ἡ νύξ ἢ ζοφερὰ ταχέως νά περάσῃ!
Καὶ ἡ αὐγὴ εὐάγγελος 'ς αὐτὰς νά μειδιάσῃ.

Σ Κ Η Ν Η ΙΑ'.

Πλατεῖα ὡς εἰς τὴν ἀ. σκηνὴν τῆς Α'. Πράξεως.

Πανόπη, Ἐναρέτη (ἐνδεδυμένη λευκὸν ἱματισμόν).

Τροφὸς καὶ Χορὸς.

Ἐν. Φεῦ! Ὅποια σιγὴ καὶ ἐρημία! Καὶ ἄλλοτε,
σεβαστῆ μου μητῆρ, διήλθον ἐντεῦθεν μετὰ τῆς Τρο-
φοῦ ἐν τοιαύτῃ τῆς νυκτὸς ὥρᾳ, ἀλλ' οὐδέποτε εὐ-
ρον τὴν πλατεῖαν ἀθόρυβον καὶ παντέρημον. Τὸ ἀ-

σύνθηδες τοῦτο φαινόμενον μοι ἐμβάλλει ὑπονοίας· εἶναι αἰσιος ἢ ἀπαίσιος οἰωνός ;

Παν. Οἱ Θεοὶ μόνοι, ἀγαπητή μου Ἐναρέτη, δύνανται νὰ γνωρίζωσιν ἀσφαλῶς τὸ μέλλον. Ἐὰν ὁμως ὤφειλον νὰ ἐρμηνεύσω καὶ ἐγὼ αὐτό, ἤθελα εἶπῃ ὅτι ἡ σιγή αὐτὴ ὁμοιάζει τὴν νηνεμίαν τῆς θαλάσσης, ὅταν προμηνύη ἐπιχειμένην τρικυμίαν.

Ἐν. Καὶ τῶντι τοιαύτην περιμένομεν. Ὡ Πόσειδον, ἀπότρεψε πάντα κίνδυνον, καὶ ὠδήγησε ἡμᾶς καὶ τὸ σκάφος τῆς πολιτείας εἰς ἀσφαλῆ σωτηρίας λιμένα ! Ἡ νύξ αὕτη εἶναι ἔγκυος μεγίστων προσδοκιῶν, ἀλλὰ δύναται νὰ γίνῃ καὶ μήτηρ ἀπείρων συμφορῶν· ὁ τοκετός εἶναι εἰσέτι ἄγνωστος, αἰνίγμα δυσδιάλυτον, ἀβεβαιότης βασανιστικωτάτη· αὐτὸς μᾶς διασαλεύει τὰς φρένας καὶ διανοίγει τὴν καρδίαν· ἡ παραχὴ μου εἶναι ἀκατάσχετος, ἡ ἀγωνία τρομερὰ, συγκεχυμένα τὰ προαισθήματα, ἔξαλλος ἡ φαντασία, ἀλλόκοτοι αἱ ὀπτασίαι, ἀλγεῖναι καὶ θλιβεραὶ αἱ εἰκόνας· ἐντεῦθεν δέσμιος καὶ κατηφής ὁ Ἀρισταγόρας· ἐκεῖθεν ξιφήρης καὶ αἰμοσταγής ὁ Ἀντήνωρ. Τὸ στάζον αἷμα εἶναι συγγενὲς καὶ γενναῖον, ἢ ἐχθρικόν καὶ ἀπαίσιον ; Κατίσχυσεν ἢ ἠττήθη ὁ ἀδελφός ; Προέκυψεν ἐκ τῆς πάλης ζωὴ καὶ ἐλευθερία, ἢ θάνατος καὶ δουλεία ; — Ἄλλ' οἴσοδῆποτε ἐξέλυθη τοκετός, ἢ Ἐναρέτη εἶναι παρεσκευασμένη καὶ διὰ τὴν νίκην καὶ διὰ τὴν ἠτταν. Ἐστεψεν ἢ πρόωτη τὸν καλὸν καὶ ἠρωϊκὸν ἀγῶνα ; — Θέλω συμμερισθῆ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἀπάσης τῆς χώρας τὴν ἀγαλλίασιν. Κατέβαλεν ἀπεναντίας ἢ δευτέρα τὸν ἀδελφόν ; — Θέλω καὶ τότε συμμερισθῆ τὴν τύχην του. Τὸ ὑπεσχέθη καὶ πρὸς αὐτόν, ὡς εἶχον καὶ πρότερον ὑποσχεθῆ ἐν τῇ συνειδήσει μου, νὰ διασώσω διὰ τῆς αὐτοκτονίας

τὴν τιμὴν μου. Εἶμαι ἤδη ἀρκούντως ὠχυρωμένη, δὲν φοβοῦμαι. Τὸ ξίφος τοῦτο (δεικνύουσα αὐτό), χρησιμώτατον ἐν ἀνάγκῃ, προσφιλοῦς ἀδελφοῦ προσφιλὲς δῶρον, κόπτον τὸ νῆμα τοῦ βίου μου, θέλει κόψει καὶ τὰς σισχρὰς τοῦ Τυράννου ἐλπίδας. Τὸ δὲ περιζήτητον κειμήλιον τῆς ἀχράντου παρθενίας μου, θέλω μεταφέρει ἐκεῖ, ὅπου οὔτε τυράννων, οὔτε ῥυπαρῶν ἐπιθυμιῶν ἢ εἰσοδος ἐπιτρέπεται.

Παν. Προσφιλεστάτη μου κόρη, φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἐλπίς καὶ παραμυθία τοῦ γήρατός μου, πράϋνε παρακαλῶ, κατεύνασε τὴν ἀνησυχίαν καὶ ταραχήν σου· ἄς μὴν ἀπελπιζώμεθα. Οἱ Θεοί, ὁ Ὑψιστος τοῦ Αἴνου πατήρ, ἢ ἐνώπιόν μας σεπτὴ Ἀρτεμις, δὲν θέλουν μᾶς ἐγκαταλείψει, θέλουν συμπονέσει τὴν θέσιν μας, καὶ προστατεύσει τὸν Ἀντήνωρα εἰς ἀγῶνα τοσοῦτον ἐντιμὸν καὶ δίκαιον.

Τρ. Δέσποινα ! Ἄνθρωπός τις σπεύδει πρὸς ἡμᾶς.

Σ Κ Η Ν Η ΙΒ΄.

Λεῖ ρηθεῖσαι καὶ ἕτερος Ἄγγελος.

Ἄγγ. Χαῖρε, Δέσποινα Πανόπη ! Νύμφη Ἐναρέτη χαῖρε ! Καὶ σεῖς κόραι Κεφαλληνίδες χαίρετε ! Νίκαν πληρυστάτην ἀγγέλω πρὸς ὑμᾶς. Ὁ τύραννος ἔπεσεν, ὁ Ἀντήνωρ ἐσώθη· ἀναπέμψατε εὐχὰς πρὸς τοὺς Θεούς.

Παν. Ἀποδέχομαι τὸ χαροποιὸν φώνημα. Ἀλλὰ τίς εἶσαι σὺ, ὅστις μᾶς ἀναφέρεις τοιαύτας εὐφοροσύνας καὶ τόσον σωτηρίου ἀγγελίας ;

Ἄγγ. Δὲν γνωρίζεις τὸν ἀρχαῖον καὶ πιστὸν φίλον τοῦ Ἀντήνωρος καὶ Ἀρισταγόρου ;

Παν. Ἐχεις δίκαιον, δὲν ἐπρόσεξα· ἡ ἀγαθὴ ἀγγελία μ' ἐτάραξε πρὸς στιγμὴν· ἤδη καλῶς παρατηρῶν σε, διαβεβαιουμαι πληρέστατα. Ἄλλ' εἶπε, παρακαλῶ, εἶναι ἀληθὴ ὅσα ἀνέφερες; Πῶς διέτρεξαν τὰ πράγματα; Διήγησαι αὐτὰ λεπτομερῶς.

*Αγγ. Πρὶν εἶτι συλληφθῆ ὁ Ἀρισταγόρας· εἶχε μυήσει καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἐτέρους πιστοὺς φίλους εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Ἀντήνορος. Γνωρίζοντες λοιπὸν τὴν ὠρισμένην ὥραν, καθ' ἣν οὗτος ἐμελλε νὰ προσκληθῆ καὶ συνοδευθῆ ὡς ἡ Ἐναρέτη εἰς τοῦ Πολυφόντου, περιεφερόμεθα ἀδιαφόρως καὶ ἀραιῶς, ὅπως μὴ δώσωμεν ὑπονοίας εἰς τοὺς κατασκόπους, εἰς μικρὰν ἐκ τῆς εἰσόδου τῶν ἀνακτόρων ἀπόστασιν, ὡς εἶχομεν συνεννοηθῆ μετὰ τοῦ Ἀρισταγόρου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀντήνορος. Ὅταν δὲ ἴδωμεν τοῦτον προσερχόμενον μετὰ τοῦ ἄρματος καὶ τῶν δορυφόρων, ἀπεσύρθημεν ἄλλος ἄλλοθεν, ἕωσοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψαντες καὶ ἡμεῖς, ἐπεριμέναμεν μετὰ σιωπῆς καὶ ἀγωνιώδους ἀνυπομονησίας τὴν ἐκβασιν. Οὐδεμίαν ἠκούομεν ταραχὴν, οὔτε ἐκτός, οὔτε ἐντός τῶν ἀνακτόρων, ὅταν αἰφνης μετὰ παρέλευσιν δύο περιπυ ὠρῶν, ἴδωμεν τὸν Ἀντήνορα μὲ τὴν νυμφικὴν στολὴν, ἐξερχόμενον ἐκ τῆς παροδίου πύλης ἀνευ θορύβου. Συναντηθέντες δὲ μετ' αὐτοῦ, ἀνταλλάξαντες χαμηλῆ τῆ φωνῆ τὸ χαῖρε, καὶ λαβόντες συναλλήλως τὰς χεῖρας, ἀπεμακρύνθημεν καὶ ἀρχοῦντως ἐκ τῶν ἀνακτόρων· τότε μᾶς ἐδιηγήθη ὅτι εἰσαχθεὶς εἰς τὸν κοιτῶνα, εἰς ὃν περιέμενεν ὁ Πολυφόντης, ὑπεδέχθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἐναρέτη λίαν ἐνθουσιωδῶς· μείναντες δὲ μόνοι εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπειδὴ ἐπιστέλλετο νὰ ἐξέλθῃ τῆ ἐπαύριον μετὰ τὴν Ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου, ἐπεθύμει λόγῳ αἰδοῦς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν